

nasprotniki skovali zaroto pro
njemu, da ga spravijo v zapo

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNEM SLOVENSKEM NARODNE
POSOPNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovna na Edinosti doma (izv. Chicago) in Kanada
\$0.50 na leto, \$0.50 na pol leta, \$1.00 na štiri leta; in Chicago
in Ohio \$0.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na leto \$1.00Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$0.50 per year, Chicago and Ohio \$1.00 per year,
foreign countries \$2.00 per year.Člani opozarjajo na doprinos:—Slovenski doprinos in nenaslednih
članih se ne vrne. Slovenski literarni doprinos (izv. Chicago)
in Ohio \$0.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na leto \$1.00Advertising rates on agreement:—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsi, kar ima slika s letom

PROSVETA

207-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v sklopu na primer (December 21, 1929), poleg vsakega
izdaja na naslovni strani, da vam je s tem datumom postala na-
volna. Posvetilo je pravilno, da se vam list ne ustavi.

129

Sovjetska Rusija se ubija

Kdor redno čita ameriški dnevni tisk in po-
sliša radio, je zdaj lahko prepričan, da je so-
vjetska Rusija izgubila vse simpatije tudi pri
napredno, liberalno mislečih Američanih. Pri
naslednjih seveda ni nikdar imela simpatij
in zdaj jih je zapravila tudi pri onih, ki so do-
slej verjeli v sunanjo politiko miru in nena-
padnosti sovjetov.

Zaradi svoje zunanje politike miru in nena-
padnosti—katera jo je vsaj na površju ločila
od ogabne agresivnosti fašističnih diktatur—
je sovjetska Rusija imela v Združenih državah
mnogo prijateljev, ki so drugače odklanjali nje-
no komunistično politiko v teoriji in praksi.
Med temi prijatelji je bil brez dvoma tudi pre-
sednik Roosevelt, ki je sovjetje prvi priznal in
sklenil z njimi pogodbo za trgovinske in diplo-
matične odnose. Svoje prijateljstvo do so-
vjetske Rusije je Roosevelt pokazal, ko je vsa-
ko leto lakono čestital k obletnici njene revo-
lucije; čestital je vsako leto—do letos. Letos
je njegova čestitka prvič izostala v dokaz, da je
tudi predsednik Roosevelt izgubil svoje simpa-
tije do sovjetskega režima.

Namerno čestitke je Roosevelt zadnje dni iz-
rekel—moralni embargo na letala. Ta embargo
velja pred vsem Stalinovi vladi, ki je na lo-
povski, na popolnoma Hitlerjev način napadla mir-
ne finske delavce in kmete z bombami iz zraka.
Prišlo je tako daleč, da je Amerika zadnje dni
na splošno v svoji ogorčenosti nad Stalinovim
režimom pozabila na svojo nevtiralnost in za-
čela je odprto govoriti o pomoči za Fince, ne o
vojaški pomoči, pač pa o denarni in materialni
pomoči. Tako je Stalinova Rusija zapravila
prijateljstvo velikega dela Američanov in to
velikansko škodo, katero si je sama povzročila,
bo kmalu težko občutila.

Vsakdo, ki kolikaj čuti človeško, pošteno in
demokratsko, se mora z gnusom obrniti proč
od barbarkega režima v Moskvi. To velja
tudi za vse poštene in resne socialiste in komu-
niste, to je za one idealistične komuniste, ki so
verjeli, da je boljševizem usmerjen k socialni
pravičnosti, čeprav je s svojimi sredstvi grob
in despotičen.

Socialisti nismo nikdar verjeli, da je boljše-
vizem zmogel razviti zdravo in pošteno socia-
listično družbo v Rusiji ali kjerkoli na svetu,
samo pa upali, da boljševizem prej ali slej v sebi
razvije možnost in pogoje za demokratizacijo
svojega življenja. Zlasti smo to upali v prvih
letih sovjetske Rusije. Iz tega razloga smo ob
času civilne vojne simpatizirali s sovjeti in še
leli zmago sovjetom; nismo hoteli, da bi se bil
vrnil carizem, ki smo ga nepopisno sovražili.

Sovjeti so v civilni vojni s caristi zmagali in
Leninova Rusija je sklenila mir s svojimi zu-
nanjimi sovražniki. Caristične nevarnosti je
bilo konec—ampak upanje socialistov se ni iz-
polnilo. S prihodom diktatorja Stalina se je
ruski boljševizem začel obračati—nazaj, začel
je politično in moralno korakati nazaj v carizem,
kateriga je kmalu prekoračil in se pogreznil
tako nizko, da je prekosil vsa barbarstva car-
jev v vseh dobah primitivne Rusije.

Upanje, da bo iz boljševizma kaj dobrega,
je že davno umrlo pri vseh resnih in poštenih
delavcih vseh dežel. Stalinov boljševizem ni
bil v zadnjih desetih letih bistveno nič boljši
kot je bil fašizem, le po imenu in barvi se je
razlikoval. Prav lahko bi se imenoval rdeči fa-
šizem, kakor bi se bil Mussolinijev in Hitlerjev
fašizem lahko imenoval črni ali rujavi boljše-
vizem.

Ameriški progresivci, ki niso nikdar gledali
na ideološko stran boljševizma in so upošte-
vali le sovjetsko mirovno zunanjo politiko, so
še zdaj izpregledali. Vse lakone simpatije
v Ameriki do sovjetov so šle—kar je še ostalo,
je le slepa vera stalinovskih fanatikov.

Nekaj teh fanatikov—ki še vedno verjame-
jo, da vse, kar Stalin stori, prav naredi—je tudi
med ameriški slovenski delavci. Kakor se zdi,
da je mišljenje teh naših rojakov in celo
prijateljev do skrajnosti zagonetno, je vendar
razumljivo. Kdor enkrat čvrsto zapre svojo
pamet, je ne more slepa več odpreti! To velja
enako za one, ki so slepo udani cerkvi, kakor
za one, ki so slepo udani Stalinovi hierarhiji.
Pri vseh teh bolj odločajo čustva kot pa zdrava
pamet.

Sovjetska Rusija je začela ubijati samo sebe
na zunaj. In čim se s Hitlerjem vred ubije na
zunaj—bo kmalu ubita tudi na notraj. Bodo-
ča nova in prerajena Rusija ne bo več Stalinova,
boljševiška Rusija!

Glasovi iz
naselbin

O smrti, pogrebu, registraciji

Sharon, Pa.—V 14 dneh dve
mladi smrti. Poročano je že bilo
v Prosveti, da je 10. novembra
umrla Magdalena Trojar, 24.
novembra pa Rudolph Grmadnik.
Oba sta bila še samaka in
na mrtvaškem odru sta bila ob-
ložena s cveticami. Oba sta bi-
la pokopana na Hrvaškem po-
kopališču ob veliki udeležbi
znancev, prijateljev in sorodni-
kov.

Rudolph Grmadnik je bil star
30 let. Rodil se je v Jugoslaviji.
Ko mu je bilo 3 leta, so ga star-
ši prinesli v to deželo. Pred sed-
mimi leti je zbolel. Z operacijo
so mu odstranili eno obist in od
tistega časa se ni več dobro po-
čutil. Delal je le kaj lahkega.
Zadnje čase se je pa še hudo pre-
hladil in odpeljal so ga v bol-
nišnico. Zdravniki so izjavili,
da ne bo pomoči, ker mu je še
druga obist oslabele in odpove-
dala oddajo vode. Po sedmih
dnevi v bolnišnici je umrl 24.
novembra. Bil je član društva
174 JSKJ. Oba umrla sta zapu-
stila starše, brate, sestre in več
sorodnikov. Naj jima bo lahka
zemlja!

Nekoliko o pogrebu. Ko umr-
je član društva, bi morali nje-
govji ostali naznaniti njegovo
smrt društvu in povedati svoje
mnenje glede pogreba. Ampak
vse drugače se dela. Društveni
odbor mora poizvedovati, ali je
ta in ta res umrl. Brž leti k do-
stičnim in poizveduje, kak naj
bo pogreb, če naj društvo oskr-
bi pogrebce. Odgovori dobi: Se-
veda. Društvo tudi pošlje pre-
nočevalce k mrliču in cvetlice
ter ima izredno sejo. Čemu take
sitnosti, ko pa nekaterim ne u-
gajajo?

Zgodilo se je že tole: Ko se je
prišel pogreb, so bili člani z no-
silci vred na mestu. Pogrebni
nosilec da rokavice in članstvo
je že stopilo v vrsto, pa pride
človek in pravi: Dajte rokavice
sem, ker imam svoje nosilce. Ali
je to lepo? Člani se čutilo užalje-
ne, enamej reglje s prsi in sto-
pijo v zadnje vrste, kar je tudi
prav v takih slučajih. Povejte
mnenje naravnost in ne prezir-
ajte društev. Pokažimo se, da
nas ni sram, pa naj spadamo v
to ali drugo jedro.

V Pennsylvaniji je 1. dec.
stopila v veljavo nova postava,
po kateri se morajo registrirati
vsi tujerodci, ki nimajo ameri-
ške državljanke pravice. Izve-
sti so le oni, ki so prišli v to de-
želo pred letom 1908 in pa star-
ši, katerih sinovi so služili v a-
meriški armadi v zadnji svetov-
ni vojni. Registracija stane dol-
lar.

Anton Valentinčič, 262.

O Trunkovi rihiti

Milwaukee.—Nisem zajemal
učenosti v dušnopastirskih šol-
lah, kot jo je g. Trunk, ampak
samo v kozjih. In tam se nismo
učili tako lepih in visokih izra-
zov, kakršne zna on. Vseeno
vem, kakšna je razlika med duš-
nim in kravjim pastirjem. Zato
prosim čitatelje Prosvete, naj
mi oproste radi teh izrazov, ka-
terih se poslužujem. Povem

vam, da niso moji, ampak jih
pobiram iz "pisanega polja",
kateriga naročnik sem bil ne-
kdaj tudi sam.

Ne čudite se torej, če zapišem
izraze, katerih se poslužuje uče-
na in izobražena glava dušnega
pastirja. Dyakrat sem že zapi-
sal, da ne verjamem v kakšnega
sveti ta in sveti oni in tudi ne v
sv. Mihaela, katerega mi hoče g.
Trunk poslati potlačiti v moj že-
ledec, kakor tudi nemške škofo-
ve in samega sebe. Povem pa,
da taki rihti se moj želodec straš-
no upira, ker je ne more preba-
viti sedaj na stara leta. Nekeč,
nekeč je prebavljati tudi take
smeti, sedaj pa nič več. G. Trun-
ku hvala za tako menažo.

Ne verjamem, da bi sv. Mi-
hael brusil meč samo zato, da bi
mahnil meni pol jezika proč.
Verjamem tudi, da je dosti Mi-
helnov in Juretnov, ki pa niso
sveti, toda bi radi nabrusili meč
in meni odbili proč kar ves je-
zik, ne samo polovico. Verjamem
tudi v svete kanone in njih nad-
vse peklenko moč, ker sem jo
sam videl in občutil. Prav tako
verjamem, da bi prej postavil ti-
sto rihto pred tiste kanone, da
bi se ji potem moj želodec ne
upiral. Amen.

Frank Gabr.

O Naprejevanju dnevu

Milwaukee.—Malo sem pose-
n, toda bolje pozno ko nobenkrat.
Vest mi ne da miru, da ne bi po-
vedal mnenja o Naprejevanju
dnevu, katerega smo proslavili
19. novembra v dvorani SST.
Ta dan so ponovno donese slo-
venske pesmi in se njih lepi svo-
ki odbijali od sten, kakor v sta-
ri domovini od zelenih gora.
Rečem le to, da so imeli zelo lep
program z igro "Slamnatí vdo-
vec".

Vsi pevski zbori so lepo peli
in želi priznanje od velike mno-
žice ljudi. Največje priznanje pa
je dobil od občinstva—Napre-
jevi in drugi ne smete biti užalje-
ni — mladinski pevski zbor
SNPJ. Malčki, stari od 10 do 18
let, so tako lepo in ubrano zape-
li "Po jezeru bliz Triglava", da
nam je srce veselja poskakova-
lo, gromovit aplavz pa jih je po-
zival, naj ponove. Zakaj niso, ne
vem. Hvala učitelju, ker je go-
tovo težko delo, sestaviti neizku-
šeno mladino in jo naučiti tako
lepega petja v tako kratkem ča-
su.

Hvala in priznanje gre pa tu-
di Johnu Poklarju in Mattu
Smoletu, ki sta pričela organizi-
rati mladinske krožke. To je bi-
lo gotovo težko delo, toda z
vtrajnostjo in trdnjo voljo, da
dobi mladino pod okrilje SN-
PJ, sta uspela kljub velikim za-
prekam. Danes štejeta krožka
že precej članov, povrh pa se
iz njih razvija mlada kulturna
ustanova, ki nam obeta mnogo
veselja in zabave.

Joseph Ule.

Presenečenje

East Moline, Ill.—To je moj
prvi dopis v Prosveti. Kar se ti-
če društva Mississippi 286 SN-
PJ, še dobro napreduje in od ča-
sa do časa dobimo kakšnega no-

vega člana. Z delom gre tudi do-
bro, dela se vsak dan, toda ne
vemo, kako dolgo bo to trajalo,
ker se vse tako hitro obrača.
Vreme je tukaj še lepo in ne po-
znamo še nobene zime. Toda se
lahko zgodi, kakor se je menil 11.
novembra.

Tega dne me pokliče po tele-
fonu moja prijateljica in me
vpraša, če grem na veselico v
dvorano. Hitro se dogovoriva,
da greva obe. Kmalu za tem se
prijeljeta mr. in mrs. Penca, ki
me vprašata isto. Pravita, naj
še nekoliko počakamo doma, ker
je še prezgodaj. Ko smo prišli v
dvorano, zaslišim: "Happy
birthday!" Malo pomislim in
pravim, da ni moj rojstni dan,
ker ta bo šele v tork. Pravijo
mi, da so zato pridelili "party",
ker je sobota in v nedeljo ni tre-
ba na delo. Torej tako se mi je
zgodilo kakor tistemu Ribničanu,
ki je lonce prevrnil. Tako
smo čakali do polnoči, da je pri-
šel moj mož z dela. In pri polni
mizi je bilo lahko čakati; vsega
je bilo dosti, tudi potice in
manjkal niti dobre kapljice, pa
so zapeli znano: "Prej pa ne gre-
mo dam" ... In res se je že da-
nilo, ko smo se razšli.

Za to presenečenje izrekam
vsem priščno hvalo! Ker se že
bližajo božični prazniki, vam
tudi želim, da bi bili veseli, ena-
ko tudi mojim prijateljcem v
Biwabiku, Minn.

Mary Prosen, 286.

O stavici in drugem

Detroit, Mich.—Kot je vsem
znano, so se Chryslerjevi fantje
in dekleta vrnili na delo. Prido-
bili niso veliko, pa tudi ne izgu-
bili. Bodi še tako ali tako, po
mojem mnenju jim ni preosta-
lo drugo, kot vrniti se na de-
lo, kajti kompanija se je poslu-
žila vseh umazanih sredstev
proti štrajkarjem in bilo se je
biti, da zdrobe unijo. Posebno
zadnjih par tednov stavke so od
kompanije najeti hujsački hujs-
kali publiko proti štrajkarjem
ter otlihi zadnje, naj se vrnejo
na delo.

Med temi hujskači je bilo naj-
več duhovnov raznih verskih
sekt. Hujskali so po radu, pri-
rejali shode in v svojih cerkvah
silili svoje farane nazaj na de-
lo brez pogodbe. In res se je
zadnjih par dnevov stavke vr-
nilo v Dodge šapo okoli 700 črn-
cev (menda so rojeni sužnji) in
neka južnjaški hrbovce, ta-
ko zvanih "Hill Billies". Sicer,
če bi bilo teh suženjskih in ver-
skofanatičnih revežev še petkrat
toliko, bi ne mogla kompanija z
njimi obratovati. Ampak počeli
bi za njimi capljati še drugi o-
mahiljenci, kateri so še podložni
verskim voditeljem.

Naprednega sloja čaka še ve-
liko dela pri učenju nezavedne
mase, da jim strga mrezo za-
slepljenosti raz njih oči ter jih
otme suženjskih okov. Sama se
ne bo nikoli otresla suženjskih
okov, kajti še zmiraj caplja po
temi. Pa saj ni nič čudnega, da
se ne more otresti mrčevstva.
Ako bi se kdaj pri kosilu v šapi,
na prireditvah in drugde pri
svojih sestankih pomenovali
tudi o svojem bednem položaju
in ne samo o sportu, bi jim člo-
vek nič ne zameril. Ampak po-
menkujejo se samo o baseballu,
footballu, hokeju in "what is
the score?" Tukaj rojeni mla-
dinci se še sem pa tam oprosti,
ker to jo uče že v mladosti v šol-
lah. Ampak to ališiti tudi med
nekaterimi starejšimi inozemci.
In sicer samo to! Pomislite: nad
50 tisoč v štrajku prizadetih
Chryslerjevih fantov, v piketni
liniji sem jih videla pa samo par
sto, izvzemši zadnjih par dni, ko
jih je bilo po par tisoč.

Ko jih opozoriš, zakaj ne gre-
do na piket line, ti pa zabrusi:
Jaz ne delam pri Dodge, jaz de-
lam pri De Soto. Drugi: Jaz de-
lam pri Plymouth. Tretji: Jaz
pa sploh ne delam za Krajslerja,
delam pri Ševi. Ne zaveda se, da
gre za njegove interese ravno
tako ko za Dodgeve delavce, ter
ako zdrobe unijo pri Krajslerju,
jo bodo toliko lažje zdrobili pri
Generalu Motoru in drugje. Boj
Dodgevih delavcev je boj vas
vseh, ne glede kje kateri delate.
Poraz Dodgevih delavcev bi bil
tudi vaš poraz.

In ker pišem še o bojih, naj
povem, da se tudi naše društvo
121 SNPJ pripravlja na boj. In
sicer na michiganske purane in
klojke dne 22. decembra. Priče-
tek ob 7:30 sveder v SND na
John R. Vsakega člana je dol-
nost, da se tega "boja" udeleži.

General Manuel Avila Cama-
cho, katerega je mehiška revolu-
cionarna stranka nominirala za
predsedniškega kandidata.

Ker bodo purani težki od 16
funtov naprej, vabimo tudi dru-
ge rojake in rojakinje na ta boj.

Člani društva 121, ne pozabi-
te priti na sejo dne 17. dec. Pri-
čemo točno ob 9. uri zjutraj.
Vsak član in članica bi se mora-
la zavedati, da so glavne seje
važne, ne da se jih na iste kliče
in trati prostor v Prosveti. Na
isti dan priredi koncert federa-
cija na zapadni strani mesta.
Tudi te prireditve se udeležimo.
K. Junko, 121.

Tudi presenečenje

Strabane, Pa.—Dan za dne-
vom čitam naš priljubljeni list
Prosveto. Res gre zahvala na-
šim vrlim dopisovalcem in po-
ročevalcem. Novic ne bom poro-
čala iz naselbine, ker je dosti
drugih, ki so bolj zmorni v dopi-
sovanju. Dovolite mi le malo
prostora, da se javno zahvalim
vsem mojim prijateljem in pri-
jateljcem, ki so me na tako
zvit način presenetili in k mo-
jemu rojstnemu dnevu 10. no-
vembra pridelili "surprise par-
ty".

Tisti večer je prihitela k nam
hčerka sosedice Kocjan in mi re-
če, naj grem hitro z njo, ker je
mama zbolela, da se pogovorimo,
če bi šla prihodnji večer z njo
k zdravniku. In res grem hitro
z njo. Sosedo dobim v postelji.
Hudo je kašljala in se mogoče
še malo silila. Ko smo se dogo-
vorile in pogovarjale kakke pol
ure, pride moja hčerka po mene,
naj grem takoj domov, ker me
hoče videti Frank Potocár, ki je
pri pomivalniku ravno cevi po-
pravljaj. Že sem bila nejevoljna,
ker sem mu prej povedala, kako
hočem imeti, pa vaeeno sem šla
domov.

Ko stopim v kuhinjo, nisem še
nič slutila, ko pa hočem iti v
drugo sobo, pa nenkrat zadoni
harmonika mladega Martinčiča.
Bila sem v resnici presenečena
tako, da sem kar ostrmela. Mo-
ram pa omeniti, da je tudi sose-
da ozdravila in bi bila skoraj
prej pri nas ko jaz. In potem
smo se zabavali pozno v noč.
Prosim vse, da mi oporoste, ker
se mogoče nisem vsakemu ust-
meno zahvalila. Naj bo tu izre-
čena priščna zahvala vsem
akupaj za vse—za voščila, daria-
la, jedce in pijače. Verjemite
mi, da mi ta večer ostane v traj-
nem spominu.

Josephine Germovsek, 138.

Smrt člana

Cleveland, O.—V sredo, 29.
novembra, je tukaj preminul za
vedno naš član društva 53 SN-
PJ Anton Pregel v starosti 56
let. Rojen je bil v vasi Malo po-
lje, fara Col nad Vipavo, kjer
zapuša tudi enega brata in tri
sestre. Bil je v Združenih drža-
vah 31 let. Bil je dober član in
družabnik ter delaven za Slo-
venski delavski dom. Pokopali
smo ga na pokopališču Kalvariji
in sicer po katoliškem obredu.

Radi zadnjega je bilo tudi
precej pregovarjanja, češ da ni
hotel takega pogreba, ampak ci-
vilnega. Ker pa ni zapustil nobe-
ne oporoke, se tudi nismo imeli
na kaj oprati, dasi se je zahte-
valo od nas kot društvenih ura-
dnikov.

Njegov pogreb so oskrbovali
mra. Mary Stefanič, kot sorod-
nica, njen sin Anthony in nje-
gova soproga Caroline Stefan-
ič. Bil so uljudni in zavedo
smo izvršili kakor se spodobi v
takih slučajih. Njih naslov je
890 Rydyard, Cleveland, Ohio.
Pokojni je bil tudi član MWW
Camp 283. Naj v miru počiva.
Vi pa, ki si želite civilne pogre-
be, napravite oporočo in jo iz-
ročite nam društvenikom.
Frank Baršč, predsednik.

Oplemenitenje živali
z mešanjem krvi

S križanjem živali so na najvzvišenejši na-
čin poživili in oplemenili že mnoge vrste sesal-
cev. Po lastnih izkušnjah, ko so že stari Rim-
ljani morali ovreči svoj ponovni izrek: Rimski
državljan sem! je človeštvo uganilo tudi v ži-
valstvu mnoge prednosti za uspešno življenje.

Znano je, da so že stari Grki smatrali vse
tujce za barbare in se biološko z njimi niso dru-
žili. Plemen stare klasične Grške so se motila
in ženila izključno le med seboj, zato ni čudno,
da so že zgodaj jela propadati. Za časa Likur-
ga je bilo v Lakoniji še 9000 Grkov, okrog 480
pr. Kristom 8000, po l. 420 le še 6000, za Arist-
tela komaj še 1000. Ko je stopal po svoji domo-
vini Ksenofont, je ostalo od ponosnih starih
Spartancev le še 40 ljudi. V severni Grčiji je
bilo bolje, tam so se za Filipa in Aleksandra
Makedonskega mešali Grki z ostalimi priseljen-
ci, kasneje se je grška rasa okrepila tudi s Slo-
vani.

Podobno je bilo s starimi Rimljani. Ko so se
pogubne posledice rimskega ignoranstva tujih
plemen že očitno kazale v izumirajočih vladajo-
čih rodovih, so stari rimski patriciji dajali svojo
čast tudi ljudem iz srednjih in nižjih slojev.
Dotlej zaničevani barbari so bili trumoma spre-
jeti med Rimljane, narod se je sicer okrepil, ni
pa mogel rešiti več cesarstva. Izumiranje sta-
rih plemiških rodbin, ki so se izogibale mešanja
svoje krvi z "nežlahtnim" elementom, se je na-
daljevalo tudi kasneje po vsej Evropi. Tako
je dr. Jacobi dognal, da je bilo že v 15. stol.
v Evropi kaj malo plemiških družin, katerih ro-
dovnik je segal v dobo križarskih vojn. Deger-
neracija plemenitavev je bila tako popolna, da
je od 559 družin višjega plemstva v Evropi iz-
umrlo že 359 družin v teku zadnjih 250 let,
od 2474 rodov nižjega plemstva pa 1965 rodbin.

Seveda je tudi v živalstvu izumrlo mnogo plem-
enitih zastopnikov, o katerih vemo zdaj le še
iz knjig. Človek sam jih je mnogo iztrebil, na-
sprotno je pa druge s spretnim križanjem in se-
lekcijsko poplemenil. Posebno velike uspehe so
v tem želi Francozi. Ti so postavili španski
merila ovi s križanjem tekmovalke, ki daje 55
cm dolgo volno, dočim je svetovno znana volna
španskih merila ove le 15 cm dolga.

Velike izkušnje so pripomogle veterinarjem
k zavirljivim uspehom v konjereji. Večina
slovitih dirkalnih konjev je bila vzgojena iz so-
krvja, to je parjenja edince, ki so si med seboj v
sorodu. Tako so ojačili nekatera dobra svoj-
stva rediteljev in dvignili dedne lastnosti na
višjo stopnjo. Sloviti francoski poznavalec konj
Sanson poroča med drugim o žrebcu "Favorite",
ki je v teku 16 let oplodil šest rodov svojih hče-
ra kobil in so vse dale žrebca čiste pozhlahtne-
ne pasme—žrebec je oplodil tudi svojo mater
kobilu "Phonio". Sad tega, žrebec "Cornet" je
postal odlični dirkač in kasneje plemenski konj,
ki so ga 1810 prodali za 26,000 frankov.

Toda sokrvje se tudi v živalskem svetu kma-
lu masčuje. Umni živinorejci ga priporočajo
le za dve pokolenji. Od časa do časa je treba
osvežiti kri na način, da se jemljejo samci ali
samice tuje krvi, toda iz rodbin, ki so že po-
zlahtnjene.

Vesoljstvo se širi

Po računih holandskega zvezdoslovca de Si-
barta znaša število meglice, ki so podobne
naši Rimski cesti, 80 milijard, od teh jih je pa
z najmočnejšimi današnjimi daljnogledi videti
le dva milijona. Zanimivo je, da so ugotovili,
da se te meglice tem hitreje oddaljujejo od
nas, čim bolj so od nas oddaljene.

Brzina oddaljevanja znaša pri tako zvani
"galaktičnih sistemih" kakšnih 11,000 km na
sekundo. To velja kot dokaz, da se vesoljstvo
čedalje bolj širi, širi pa se na vse strani kakor
balon, ki ga napihujemo. Opaziti je namreč,
da se zvezdne megle ne oddaljujejo samo od
nas, temveč tudi druga od druge, kakor bi se
oddaljevale na gumastem balonu, ki ga napi-
hujemo, naslikane točke. Čim bolj pa se zvezd-
ni sistemi oddaljujejo od nas in od drugih
zvezdnih sistemov, tem večje postaja vesolj-
stvo.

Računi so pokazali, da je meril premer ve-
soljstva prvotno kakšno 1000 milijonov svet-
lobnih let, danes pa je kakšne tri krat večji in
zdi se, da smo v drugem štadiju razširjeva-
nja. To razširjevanje povročajo brskone
energijske količine, ki se sproščajo pri izžare-
vanju zvezd. Današnje naziranje učenjakov
pa je to, da se vesoljstvo ne bo moglo v nedo-
gled razširjati, kajti z daljavo se manjša uč-
inek energij, tako da se bo moral časoma pe-
javiti zastoj.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 11. decembra 1919)

Domače vesti. V Struthersu, O., je bil v spo-
padu ranjen slovenski stavkar Žitnik.

Delavske vesti. Predsednik Wilson je ponu-
dil rudarjem nov kompromis: 14% povzika in
tako na delo! Voditelji rudarjev so kompromis
sprejeli, le Howat iz Kansasa ne.

Iz inozemstva. Na Angleškem se pripravlja
jo nove stavke.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada je začela
sklepati mir z baltičskimi državami.

Člani Španske morbarske unije (CIO) piketirajo urad federalne
pomorske komisije v New Yorku.

Novice iz starega kraja

Slovenije

Na pri Slovenem Gradcu

Slovenij Gradec, 7. novembra. V nedeljo zvečer je v Vrhah Slovenem Gradcu izbruhnil požar, ki je upepelil veliko gozdnarsko poslopje posestnika Sredovnika, po domače "Sredovnik". Poslopje je bilo 23 m dolga, 9 m široko, pokrito je bilo s slamo, v spodnjem delu pa so bili dobro urejeni hlevi, sidarici in steni. Zgoraj so bili polni sena in slame, ter raznih gospodarskih in gospodarskih strojev. Ogenj je prišel iz domači, a preden so ga opazili, je bil že v velikem razširjenosti, ker je oddaljena samo 10 metrov od hleva.

V pepelu so našli kup sežganih stvari, od katerih so zdravilni ugotovili, da so človeške. Zaradi tega domnevajo, da je ogenj prišel od človeka, ki je prišel na tem tudi svojo smrt po nesreči zakrivil 55-letni Avgust, brezposeln delavec iz Vukana. Pogač se je delj časa skrival v slovenjegraški bolnišnici, v nedeljo popoldne pa je bil ujet. Spotoma se je opil, nato večer pa se je javil pri bolnišničarjih. Po tistem ni bilo sledu o njem. Vse kaže, da je na tihem zavlekel v seno, neopredljivo prižgal cigareto in prižgal zaspal. Gospodar trpi škodo 80.000 din, zavarovalnica pa je bil samo za 21.000 din.

Resolucija socialistične stranke

"Politika" in drugi beograjski objavlja resolucijo glavne odbora socialistične stranke, ki pridel za obnovo strankinega delovanja med narodom. Za predsednika stranke je bil izvoljen mesto pokojnega profesor dr. Nedeljka Košanina dr. Topalovića, za tajnika pa nekdanji uradnik Petar Rajković.

Neposredni cilj stranke bo za povratek ustavnega, parlamentarnega in demokratičnega sistema. Volitve naj bodo enake volilno pravico moške in ženske. Glede sklenitve sporazuma med Srbij in Hrvatij ugotavlja glavni odbor socialistične stranke, da je podpiral akcijo združenja opozicije za sklenitev splošnega narodnega sporazuma ter za obnovo demokracije in političnih svobod. Obkazuje, da se razvoj cele akcije za sporazum ni razvijal tako, kakor si ga je želela združena opozicija. Sporazum, sklenjen med dr. Mačković in predsednikom Cvetkovićem, smatrajo socialisti za izhodno točko nadaljnjega razvoja političnega življenja v državi. "Osnovna načela sporazuma gotovo odobrava, vendar večina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Je pa nepopoln, ker ni sklenjen na nereden način brez sodelovanja zakonitih in izvoljenih predstavnikov Srbov in Slovencev. Zato tega je danes najbolj nujna potreba predložiti ta sporazum pred izvoljenemu narodnemu predstavništvu, ki ga bo prebralo v pravi in popolni narodni skupščini."

Glede izvajanja sporazuma ustavlja glavni odbor, da "se mora izvajati narodna samouprava samo za Hrvate, kar pomeni nepotrebnih nacionalnih šovinizem, ki utegne zastrupiti narodno politično življenje. V prihodnje je vedno celokupno politično zakonodajstvo diktature, ki ne omogoča svobodno politično organiziranje. Vlada je prevzela svoje roke zakonodajno oblast in izvaja dalekosežne ukrepe za reorganizacijo države. Na ta način se odloga in onemogočuje svobodno sodelovanje izvoljenih narodnih predstavnikov skupnem poslu urejanja države."

Socialistična stranka nadalje izraža svoje prepričanje, da je danes še prav posebno potrebno "zbranje in sodelovanje vseh resničnih demokratičnih strank in političnih skupin. Socialistična stranka se izreka pripravljeno sodelovati v političnem in volilnem sodelovanju z vsemi demokratičnimi strankami, ki namerajo sprejemati borbo za likvidacijo režima diktature na vseh poljih javnega življenja in ki se izreka za sklenitev popolnega narodnega sporazuma za vse kraje in za povratek polne demokracije ter za ohranitev socialno-političnih pridobitev in za strogo izvajanje socialno-političnih zakonov."

Resolucija glavnega odbora socialistične stranke se končno izreka za čim prejšji povratek polne svobode udejstvovanja delavskih prosvetnih in strokovnih organizacij in za ukinitve režima osebnih in skupinskih komisarjev v vseh delavskih socialnih ustanovah. "Zato pa se svečano obvezuje, da bo povsod odločno nastopala proti vsem poskusom zavesti in zapeljati delavstvo v kake tajne organizacije."

NOVICE S KOROŠKEGA

Celovski "Koroški Slovenec", glasilo naših rojakov v bivši Avstriji, razpravlja o nalogah in vrlinah slovenske koroške žene in pravi med drugim:

"Vse trpljenje, ki je v tisočletju šlo preko naših tal, preko naših družin in vasi ter našega slovenskega naroda, je konec koncev nosila naša žena. V trpljenju se razodeva vsa silovita življenjska moč naše žene. Češar mi močje ne bomo nikdar razumeli in zamoremo s svojim hladnim razumom kvečjemu ne moč občudovati, to je modrost naše žene, v kateri se trpljenje spreminja v blagoslov poedinca, družinam in vsemu ljudstvu."

Ni nas ob teh mislih strah tudi ne za našo narodno bodočnost. Še varuje naša žena vse prvobitnosti slovenske žene, še je vasa samo bitje s srcem, ljubečim in gorečim za vse elpo in plemenitost, še se čuti kot otrok božjega stvarstva in kot delček božje narave. Nam možem, ki s svojim računarskim razumom le preračunamo nas same in nad seboj ne vidimo sonca in zvezd in zato tolikanj razdiramo in ubijamo, stoji nasproti žena, nositeljica resničnega, celega življenja. Naše žene tudi danes še ni strah za našo slovensko bodočnost. Predobro sluti in morda celo ve, da bo naša narodna gorja in poznim našim rodovom v blagoslov in dobrobit. Zato ne obupa in ne tarna, marveč ostaja verna in zvesta Slovenka. Da bi ostala še v bodoče, kakršno želimo: vsa Slovenka, vsa Slovanka!"

"Koroški Slovenec" poroča: "Naš poziv, naj nam družine v poklicanih vojakov dostavijo naslove mož in fantov na bojiščih, je že v prvih dneh po izidu našel prav živahen odmev. Posebno matere vedo ceniti važnost domačega tiska za v fronti se nahajajoče. Tem potom odgovarjamo na nekatera vprašanja: List se dostavlja našim vojakom aevne zastoji, tudi se ne ustavi družini, ki je naslov poslala. Družine, ki bi rade ostale s svojim otrokom, bratom ali sinom v stiku tudi po našem tedenskem glasilu in se še niso odzvale pozivu, naj to takoj storijo."

Dne 4. decembra se je štela v vsej državi klavna živina. Popisovalci so beležili tudi število v mesecih septembru, oktobru in novembru povzročenih živih in mrtvih telet ter dotlej nebeleženih kolin. Rezultati bodo služili državi kot podlaga za ureditev gospodarstva z mesom in mastjo.

Puškarstva zadruga v Borovljah je končno dobila tudi državna naročila, zato se bo delavnost med borovljanskimi "plije" (puškiraji) zopet povečala.

V Selah so pokopali Janeza Kelih, pd. Mlečnika v Zvrhjem kotu. Moža je pred 20 leti zasul plaz in od tedaj je živno hudo trpel. Bil je član načelstva Slovenske posejilnice v Selah in svoječasni vodja domačega zavarovalnega društva.

Za domače kanje je treba dovoljenja oblasti. Prošilec mora navesti tono število in živo težo za zakol določenih živali, obenem pa tudi število in starost oseb, ki žive in se hranijo v dotičnem gospodinjstvu. Čim pride dovoljenje, se ukinejo nakaznice za meso, mast, loj, rastlinsko mast in jedilno olje. Že izdane nakaznice se morajo vrniti občin. Prehranjevalni urad nato izračuna iz mrtve teže, koliko časa se mora dotična družina prehranjevati iz domačih kolin. Zaenkrat je predvideno 35 kg kolin na osebo za leto dni. Na Koroškem se je po kmetih rabila doslej približno dvakratna količina tega, kar je predvideno sedaj, ponekod tudi več. Prodaja mesa in masti iz domačih kolin je prepovedana.

Čičerin o razmerju med Rusijo in Jugoslavijo

V začetku leta 1929, po uvedbi diktature, sem dobil imenovanje za poslanika v Moskvi, toda tja nisem šel in tudi nisem mogel iti, ker Jugoslavija ni priznala sovjetske vlade, kakor je še danes ne priznava. To moje imenovanje je bila samo gola formalnost, ki jo določa proračun, kreditna možnost, ki se je pa nisem maral poslužiti, ker sem bil tedaj še sam dal diplomatski službi slovo.

Toda v svoji karieri sem kljub temu prišel v stik z vodstvom moskovske zunanje politike, in sicer z nič manjšim kakor a. sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve, zdaj še pokojnim Čičerinom. Z njim sem imel zanimiv političen pogovor, zelo zaupnega značaja, samo uraden ni bil.

To je bilo konec leta 1927 v Berlinu, kjer sem bil tedaj poslanik naše države. Nekega večera v mesecu novembru pride k meni tamkajšnji ruski poslanik Kemaletdin-paša, mož s katerim sem bil v zelo priaznem razmerju, in mi pove, da je Čičerin v Berlinu in da bi rad govoril s poslanikom Jugoslavije. Ker se mu miudi — odpeljati bi se moral še drugo jutro na vse zgodaj — bi rad govoril s menoj še do noč. Odgovoril sem, da v tako kratkem času ne morem dobiti iz Beograda dovoljenja za sestanek z zastopnikom države, ki je naša vlada ne prizna.

Turški poslanik mi je na to odgovoril, da je v istem položaju tudi bolgarski poslanik, a se je kljub temu odzval Čičerinovemu vabilu in mi obljubil, da bo prišel. Svetoval mi je, naj tudi jaz ne odklonim vabila, češ da bi voditelj ruske zunanje politike utegnil v tem videti osebno žalitev, tem bolj, ker je rekel, da bi bil zaupni pogovor z menoj zasebnega značaja.

Mislil sem si, da naši državni ne morem škoditi, če se sestanim s Čičerinom, da bi pa ustregel nekoč imeti nevarne posledice, če bi se Čičerin čutil užaljenega zaradi vedenja jugoslovanskega poslanika. Tako sem se sklenil odzvati njegovemu vabilu.

Sestanek smo dogovorili točno o polnoči v sovjetskem poslaništvu na Pariskem trgu v Berlinu, nedaleč od Brandenburških vrat. Dobil sem vso potrebno navodila, da ne bi nič izvedel o sestanku, ker je po Čičerinovi želji imel ostati tajen. Razumljivo je, da Čičerinu ne bi bilo ljubo, če bi se izvedelo, da je on prvi potkal na vrata malih balkanskih držav.

Naročeno mi je bilo, naj se pripeljem v javnem taksiju, ne v posaniškem avtomobilu, in sicer s a. m. brez slehernega spremljevalca; da naj krenem po stopnicah v prvo nadstropje in naj brez trkanja vstopim; poslaništvu bo odprto.

Ravnal sem se točno po teh navodilih, in tako sem v somraku, ki je vladal na stopnicah in na hodniku poslaništvu, trčil ob sovjetskega poslanika Krestjinskega. Priklonil se mi je in me povabil, naj grem z njim. Potrkal je na neka zaprta vrata, jih takoj odprl in me pustil samega noter, on je pa zaprl vrata za menoj in odšel.

Salon, ki sem vanj prišel, je bil takisto slabo razsvetljen. Čičerin je sedel v naslanjaču; ob mojem vstopu je vstal in mi stopil naproti. Ko sva se pozdravila, me je vprašal francoski, v katerem jeziku želim govoriti. Rekel sem mu, da lahko nadaljujemo v francoski; nato mi je ponudil naslanjač z ravnimi sebo.

Mojo pozornost je takoj zbudila prezirljiva črta okoli njegovih ustnic in leek njegovih živih, lokavih oči. Vse njegov obraz je bil, da se tako izrazim, meštovski, toda takoj si opazil, da zunanji cinizem prikriva neko notranjo boi. Tudi barva njegove polti je bila nezdrava, skoraj zelena. Ta obraz, na prvi pogled odbijajoč, je zbujal sočutje, če si ga natančneje pogledal.

Komaj je odprl usta, so njegove besede izdale visoko inteligentnost, združeno s fino diplomatsko rutino. Bil je takoj pri stvari.

"Zakaj Jugoslavija ne mara imeti vezi s Sovjetsko zvezo? Skoraj vse države, tudi največje, celo tiste, ki so bile v vojni njihove sovražnice, so priznale Sovjete in žive v dobrem razmerju z njimi. Jugoslavija (on je rekel "Srbija") more imeti samo koristi od medsebojne trgovine in od plovske vaši ladij v ruskih vodah, ampak tudi politične koristi. Mlada, še neustaljena država potrebuje zaveznikov, a prijateljev ne bo našla nikjer drugod kakor v Moskvi." Želel je, naj mu povem vzroke naše sovražnosti do sovjetov, a če sem sam prepričan, da je obnove medsebojnega razmerja v korist Jugoslaviji, naj bi delal v tej smeri.

Tuberculosis Leads Death Figures For Persons Between 15 and 45

"White Plague" is far ahead of other diseases as killer of people in their most productive years. Accidents are second cause. While tuberculosis kills 40,453 people in the 15 to 45 age-group in one year, the disease that takes the next highest toll is heart trouble, with 27,798 victims.

Mojo odgovor je bil, da jaz v tej stvari nimam besede in da tudi poklican nisem, baviti se s njo. O tem odloča samo vlada in ta stvar se mora načeti v Beogradu. Če pa želi, da pošljem v Beograd kakšno konkretno njegovo sporočilo, bom to rad storil.

Odmahnil je z roko v znak razsajanja in kakor da bi obžaloval, da ne izprevidimo koristi njihovega prijateljstva. Rekel sem mu, da je moje osebno mnenje, da bi bilo za Jugoslavijo zares dobro, če bi se v mednarodnem življenju lahko zanašala na Rusijo kot na prijateljico. Da je pa, sem rekel dalje, pri nas ne glede na razloge, ki vadijo politiko naše vlade in ki jih je lahko uganiti, zaupanje v sovjetsko politiko ojačano, posebno po nekem govoru sovjetskega zastopnika v Italiji o naši zahodni meji. Ta govor, sem rekel, je dregnil v zelo občutljivo točko, in zelo boleče zadela naše ljudi, posebno Slovence in Hrvate. Južni Slovani, sem rekel, so bili vajeni, da ruski narod podpira njihove narodne težnje, zato nas je takratno novo in nasprotno stališče Moskve zelo razočaralo.

Čičerin je odgovoril, da niso Sovjeti nobeni državi jamčili meja, določenih brez njihovega sodelovanja, da pa takanemu banketnemu govoru ne gre pripisovati pretiranega pomena. Sicer pa Sovjeti ne vodijo ruske nacionalne, a še manj "slavjansko" politiko; njihova država, je rekel, ni Rusija, ampak zveza sovjetskih republik, v kateri živi mnogo enakopravnih narodov.

"Vem, da je tako," sem mu odgovoril, "toda v tej Zvezi je tudi ruska republika, dvakrat tolikšna kakor vse druge zvezne države skup; zato je tisto, kar je formalno sovjetska politika, dejansko politika Rusije. Naši ljudje niso pikolovci. Naši ljudje vidijo, da Rusija ni na njihovi strani, in to jih boli, kajti kakor je Rusija že od nekdaj bila zaščitnica Južnih Slovanov, tako jo je tudi naš narod že od nekdaj ljubil."

Čičerin mi je živno skočil v besedo: "Vi Srbi niste ljubili ruskega naroda, ampak pravoslavnega carja. To so bile samo vezi verskega fanatizma, to ni bila narodna solidarnost."

"Motite se, gospod Čičerin," sem ga zavrnil. "Srbi ljubijo Ruso kakor svoje brate, ne samo po veri, ampak tudi po bratstvu krvi in jezika, najbolj pa zato, ker so jih Rusi pomagali osvoboditi. Vsi Jugoslovani goje bratstava čustva do ruskega naroda, ne glede na vero in na carja. Lahko vam povem resnično anekdoto, da boste mogli sami soditi. Ko je rusko brodolovje doživelo katastrofo pri Čušini, sem na lastne oči videl, kako so drle solze po licih naših pomorščakov s dalmatinskih o-

Nemci potopili 14 tovornih parnikov

Francozi se približali nemški trdnjavski črti

London, 9. dec. — Petek je bil nesrečen dan za angleško pomorsko silo. Mornarični minister je priznal, da so nemške podmornice napadle in potopile šest angleških tovornih parnikov in poškodovale eno križarko. Poleg teh so potopile osem parnikov nevtralnih držav.

Drugo naznanilo pravi, da so Anglieži z bombami potopili tri nemške podmornice. Istočasno so se vršile bitke med nemškimi in angleškimi letalci nad morjem v bližini vzhodnega škotskega obrežja. Angleško poročilo pravi, da je bilo pet nemških bombnikov poškodovanih v teh bitkah, ostala pa so bila odpušena.

Paris, 9. dec. — Včeraj objavljeno vojno poročilo pravi, da so francoske čete dosepele v bližino Siegfriedove trdnjavske črte. V nekaterih krajih ob zapadni fronti so se vršile manjše praske med francoskimi in nemškimi stražami.

Nadaljnje poročilo pravi, da so bili nemški bombniki, ki so invadirali francoske ozračje, odpušeni. Profilitalaki topovi so jih pričeli obšipati s krogami. Ali so krogle zadele kakšno nemško letalo, poročilo ne omenja.

Premier Daladier je v svojem govoru v državni zbornici označil brutalni ruski napad na finksko republiko. Dejal je, da je Rusija s invazijo Finske izvala ogroženje vsega civiliziranega sveta. "Francija podpravlja junaški odpor finskih brambovcev in jim izreka svoje simpatije," je rekel premier. Poslanci so z navdušenjem pozdravili njegovo izjavo.

Tajno orožje uničilo nemško letalo

London, 9. dec. — Novo in tajno angleško orožje je pogotovo na tla nemško bojno letalo, ki se je razbilo ob obrežju pri Norfolku, se glasi vest v listu Daily Sketch. "Uradno poročilo ne bo še objavljeno o izumu tega orožja," piše ta list. "To je razumljivo iz več razlogov, glavni pa je, ker se Anglija ne čuti ponašati s tem orožjem."

Ameriški Finci odhajajo v Evropo

New York, 9. dec. — Čez sto Fincev se je ukrcalo na parnik, ki je odprl proti Finski, kjer se bodo pridružil armadi in borili proti ruskim četam. Med temi je bilo 80 vojnih veteranov, ki so se borili proti ruskim boljševikom l. 1919, ko je šla Finska v boj, da izvojuje neodvisnost.

Umrjeni uslužbenec nemškega konzula špion

New York, 9. dec. — Walter Engelberg, umorjeni tajnik tukajnjega nemškega generalnega konzula, je bil član nacističnega vohunškega štaba. Umrjen je bil pri opravljanju svoje službe. Izjavo, da je bil Engelberg špion, je podal dr. M. J. Marten, zdravnik, ki je izvršil posmrtno preiskavo.

Zabava

Zabaven ni vsak človek. Je še tako na svetu. Zadnjič je moja hči imela pri večerji privikrat mladega gospoda za soseda. "Kako se vam kaj godi, gospodična?" je začel pogovor. "Hvala, dobro!" "In kako se počuti vaša gospa mama?" "Hvala, tudi dobro!" "Kako je pa kaj z vašo gospodično sestro?" "Hvala, tudi dobro!" "In z vašim gospodom bratom?" "Hvala, prav dobro!"

Duhovniki morajo dati zgled v pokorščini

Vatikansko mesto, 9. dec. — Papež Pij je pozval duhovnike, ki so v armadah, naj dajo dober zgled v pokorščini, da jih bodo vojaki posnemali. Zlasti morajo paziti na moralno. Vojaki morajo videti v duhovnikih božje služabnike.

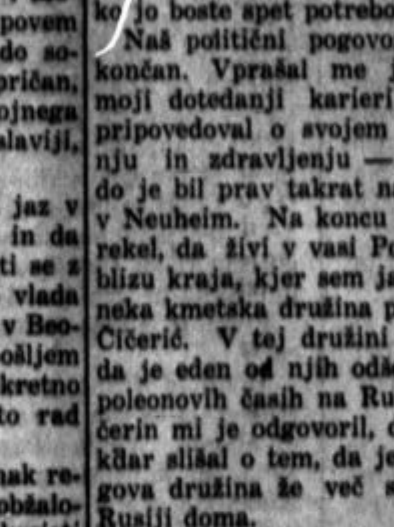
Trochi sprejel povabilo Diesovega odseka

Mexico City, 9. dec. — Leon Trocki, izgnani ruski boljševik, je izjavil, da se bo odzval povabilu in nastopil pred Diesovim kongresnim odsekom, ki preiskuje neameriške aktivnosti v Austinu, Tex., zanikal pa je poročilo, da je on izročil posebne dokumente temu odseku. Ti se baje nanašajo na aktivnosti Stalinovih agentov v Mehiki in državah Južne Amerike. Trocki je dejal, da bo pri zaslišanju pred odsekom pričal le o zgodovini stalinizma, ne pa o notranjih aferah latinskih držav. Čn nima nobenega dokumenta glede komunističnih aktivnosti v teh državah.

Vatikansko mesto, 9. dec.

Papež Pij je pozval duhovnike, ki so v armadah, naj dajo dober zgled v pokorščini, da jih bodo vojaki posnemali. Zlasti morajo paziti na moralno. Vojaki morajo videti v duhovnikih božje služabnike.

Slika kaze delavca, ko vrta skale, kjer bo vlada zgradila ladjedelnico v Tacomi, Wash.

NOČ PO IZDAJI

LIAM
O'FLAHERTY

ROMAN

Poslovenil
OTON ŽUPANČIČ

Gypo je v odgovor trikrat zmajal z glavo. Imel je polna usta. Nato je založek pogoltnil, si oprl vilice ob čelo ter se zamislil.

"Počakaj," je rekel nazadnje. "Je. Dva polipa so imeli tam na straži do po božiču. Nato so ju vzeli. Pozneje niso postavili nobenega, kar jaz vem, sodim pa, da kedaj pa kedaj stopi kateri tja na poizvedovanje. Seveda pa lahko da imajo tajne redarje. Sam Bog si ga vedi, kdo zdaj voluni za vlado in kdo ne. Saj nikoli ne veš, s kom govoriš. Kaj takega nisem videl še svoj živ dan. To ti povem, Frankie, delavci niso vredni, da bi se zanje boril. Mislijo, da si šel v Ameriko, pa vendar bi utegnili biti nevarni, iti tja. Žal mi je, ker nimam denarja, da bi ti ga dal, tako bi ti mogel —"

"Odkod hudika imaš vso to čevčarijo?" je nenadoma zavpil McPhillip ter sumno pogledal Gypa. "Dozdej te še nisem slišal, da bi bil v enem dnevu toliko nažlobudral, nemara še v osmih dneh ne. Ali hodiš zdaj o prostem času na visoko šolo ali kaj ti je?"

McPhillip je začel zopet trkati po mizi. Oba sta molčala.

Gypo je malomarno na nožu prenašal ostanke krožnika v usta. Ko je bil krožnik čisto pospravljen, je vrzel nož in vilice nanj. Nato je izbočil močne prsi ter si drgnil ob njih dlani.

Kar McPhillip zakolne in poskoči na noge. Stal je in gledal kakor v sanjah nekaj trenutkov na mizo. Gypo je opazoval njegov obraz, in male, čopaste obrvi so mu drgetale. Obenem si je z nohtom levega palca trebil zobe. Nazadnje je McPhillip globoko potegnil sapo skozi zobe, da je zasumelo, kot da sesa led.

"Dobro," je rekel z očmi še vedno uprtimi v mizo. "Moj stari je zdaj doma, kaj ne?"

"Doma," je rekel Gypo. "Včeraj sem ga videl. Bil je po poslih pri jezeru, pa je že štirinajst dni nazaj. Mislim, da dela pri neki novi hiši — sunaj v Rathmiesu."

"Dobro," je rekel zopet McPhillip. Nato je dvignil oči, pogledal divje Gypa ter se čudno nasmehnil. "Se bova že še videla, Gypo, če me ne ujamejo polipi."

Ko je govoril, je bilo, kot da na nekaj misli. Lice mu je drhtelo in temnelo. Nato je stresel z rameni ter se odkrito zasmejal. Dvakrat je pokimal ter se obrnil. Urno je odkorakal iz sobe.

Gypo je dolgo nepremično gledal za njim. Zobe si je že otrebil. Samo strmel je v vrata, skozi katere je izginil McPhillip. Polagoma se mu je glava napolnila s sumnjami. Čelo se mu je zgubalo. Telo mu je postalo nemirno. Naposled je skočil na noge. Pobral je krožnik, vilice in nož ter sol. Stopil je v vežo ter spravljal vse v omaro, kakršne je vodstvo omislilo za goste. Omara ni bila Gypova. Ni je imel, ker je gostoval samo od prilike do prilike, odkar ni imel rednega zaslужka, da bi bil mogel plačevati posteljo na teden. Omara je bila nekega kočijaža, Gypovega znanca. Gypo je videl, kako je možak spravljal svoj obed za drugi dan v predal ter odšel, ne da bi bil zaklenil. Gypo je vedel, da moža ne bo do desetih zvečer nazaj. In tako si je vzel njegov obed.

Postavil je stvari v omaro in mirne duše odšel. Sedel je v kot na klop v eni od alkov. Pobrsal je po žepih in izbral nekaj ogorčkov od cigaret. Skrbno jih je razvil ter zbral ves tobak na dlani desne roke. Nato je prosil starca, ki je sedel poleg njega, naj mu da papirček. Starček ga ni imel in mu je povedal to z razdraženim kletvijo. Gypo je namršil čelo ter posmrtnel, kakor bi starca ovohaval. Nato se je obrnil na mladega moža, ki je šel mimo. Mladí mož se je ustavil ter mu godrnjaje dal papirček. Gypo ga je molče vzel, nobene ni rekel, še pokimal ni v zahvalo. Zvil si je cigareto in jo prižgal ob plinu. Nato je zopet sedel, prekril noge, prepustil ude mehki in začel kaditi.

Ušesa kakor da je napenjal nekam v daljavo, ki je ležal ohlapno zleknjen na sedežu v somračni veži.

Prvo minuto je s slastjo užival tobakov duh in okus. Ni mislil niti na to, da nima postelje za noč, niti na srečanje z McPhillipom. Nato so se mu polagoma zaorale brazde v čelo. Male, čopaste obrvi so se mu jele krčiti. Kadar je vlek iz cigarete, mu je pregrnil obraz svetel sijaj in nabreklihline na obrazu so se mu svetlo in gladko napenjale. Začel se je na sedežu premikati. Najprej je preložil nogo z noge, nato jih je zopet prekril. Z desno roko se je

jel tapljati po kolenu. Vzdihnil je. Cigareta mu je dogorevala, a ni zapazil, dokler ga ni spekla v ustnice. Tedaj si jo je izprnil iz ust na prsi in poskočil na noge.

Stal je z rokami globoko v hlačnih žepih in gledal v tla. Na videz je bil ves v mislih, in vendar ni mislil. Vsaj določne ideje mu ni bilo v glavi. Dvoje dejstev mu je hrulo po možganih s tistim glasnim pradačnim šumom, ki je prapocetek mišljenja in ki ga čutijo utrujeni ljudje, kadar so izmučeni možgani izpredli zadnje niti svoje energije. Dvoje dejstev mu je tičalo v glavi. Prvič dejstvo, da se je srečal z McPhillipom, drugič dejstvo, da nima prav nič denarja za posteljo.

Obe te dve dejstvi sta se mu sprijeli v eno samo brezoblično gručo. Toda ni mogel zbrati poguma, da bi ju zgrabil, ju postavil vsako na pravo mesto ter preumel njun medsebojni odnos. Samo stal je in gledal v tla.

Tedaj se je zalezel vanj knjigarski pomočnik, Shanahan po imenu. Mrmrja je zaklel ter stopil stran. Eno roko je potegnil iz žepa s prsti, iztegnjenimi kakor ptičji kremplji, da bi udaril. Shanahan je v svoji pijanski onemoglosti zlezal v dve gube ter bull v Gypa z modrimi očmi, ki so mu bile skoraj krvave. Gypo je stresel z rameni ter se obrnil proč. Vsak drug čas bi bil izkoristil to priliko ter si izprosil od Shanahana šiling. Shanahan je bil vedno dober, da je dal šiling na posodo, kadar je bil pijan. Šiling bi zalegel Gypu za posteljo in še bi mu ostala malenkost za skromen zajtrk. Deset minut prej bi bilo pomenilo Gypu tako srečanje nepričakovano srečo. Zda pa sta mu tičali tisti dve prokleti dejstvi v možganih, da ni imel smisla za nič drugega.

Stopil je iz hiše ter mahnil po poti proti baki cesti.

Hodil je zložno, z rokami globoko v žepih, stegno pa se mu je na notranji strani brusilo ob stegno. Velike škornje kakor bi vlačil za sabo, ker je ostajal z njimi kar se da blizu tal. Kolika sta se mu dvigala in nižala, kakor so se mu dvigala in nižala, kakor so se mu premikale noge. Oči je povešal v tla. Ustnice so se mu pričele nazven. Mali, preluknjani, vegasti rjaví klobuk mu je nerodno čepel vrhu glave, mnogo preozek za njegovo debelo oglató črepanjo, krajevci pa so se mu okrog in okrog vihalí navzgor in tiščali oglavja. Kadar mu je udaril veter, nabit z drobnó, ostro soliko, v obraz in telo, se mu je obleka izbuhnila, topi nos pa se mu je zavil v srditem rezanju.

Gledal je v okno sedlarake trgovine na damski cesti, ko se mu je posvetilo, v kakem razmerju sta si obe dejstvi. Opazoval je par svetlih ostrog, in obraz se mu je bliskoma spasil. Oči so mu bulile, kot da ga je popadla groza. Nezaupno se je ozrl, kakor da hoče prvikrat nekaj ukrasti. Nato je hitro zbežal. Po stranskih potih in ozkih ulicah je šel proti reki. Stopil je čez cesto do nabrežnega zidu. Naslonil se je s komolci nanj ter pljunil v temno vodo. Z brado na laktih je stal čisto mirno in premišljal.

Razglabljal je nenadno odkritje, do katerega se je dokopal, namreč zvezo med tem, da je brez denarja za posteljo, in med tem, da je našel na Francisu Josepha McPhillipa, ki so ga iskali zaradi umora ob štrajku farmerskih delavcev v M-u prednjí oktober. V njegovi glavi je kraljeval strahoten molk.

Zda pa zdaj se je glasno sopihajoč ozrl okrog sebe. Smrknil je in vohal po zraku in stiskal oči. Nato se je zopet sklonil čez zid in oprl brado na prekrizane roke. Tako je ostal pol ure. Naposled pa se je vzravnil. Iztegnil je roke nad glavo. Zauzeval. Vteknili roke v hlačne žepa. Strmel v tla. Nato se je, kakor prej, s povešenimi očmi odmahnil.

Sel je čez reko, prekorčil z vedno povešenimi očmi cel labirint ovinkastih ulic, dokler ni dospel do oglašne stranske ceste, kjer je gorela na poli pota nad nekim vdomom na desni strani svetla luč. Tisto je bila policijska stražnica. Nekaj trenutkov je s široko odprtimi očmi strmel v svetiljko. Skoraj minuto. Nato je rekel na glas "Hu!" Opazno se je ozrl na vse strani.

Cesta je bila prazna. Naladno je pršlo. Pregledoval je cesto, trgovine na svoji, in golo steno na drugi strani. Nato so se mu oči vrtnile k svetiljki, ki je visela nad vrati policijske stražnice. Globoko je vzdihnil ter krenil počasi, prav počasi in neokretno, proti svetiljki.

(Dalje prihodnjí.)

Skupina belgijskih vojakov v bližini nemške meje.

seda doni v tej dvorani, prvič tujerodna pesem zveni z odra v tej dvorani. Mešani občutki. Slovenska pesem je pripomogla nepristranskemu vodstvu, da je prvič v zgodovini in izmed narodnosti, ki so močnejše, pela slovenske pesmi slovenska mladina.

Dvorana zelo akustična. Se nikoli ni prišlo petje mladinskih pevskih zborov tako do veljave kot v tej dvorani. Kakor orglje, ki jim pritegneš "vox celestis" (nebeški glas). Že umirajo zadnji akordi po dvorani. Rože, Ploskanje. Nervoznost. Mladi pevci odhajajo elegantno z odra, ki je brez zastora. Na cestno železnico in v Slovenski narodni dom. Uboge kuharice in kelnarice, kdaj bo vse to nasičeno? Prej kot bi si bil mislil. Kuharice so se vrtele spretno, kelnarice nosile krepko in že je bilo vse postreženo.

Sedaj pa malo razgleda po okolici. Gotovo so mislili meščani tam okoli, da mislijo Slovenci Pittsburgh kupiti. Tako smo si ga ogledovali in veliko nas je bilo. Čas za nazaj. Vse radostno in živahno. Sme že v vlak, kamor nas je pripeljala naročena cestna železnica. Lokomotiva je menda dobila nadušo in je zelo počasi vlekla svoj tovor proti Clevelandu. Vlak je vozil počasi in z njim vred je počasi umirala živahnost v vozovih. Enemu je otepala glava na tlo, drugemu na drugo stran. Le Mrs. Artelj je vršila samaritansko nalogo s "čudežno rožo" tako, da kdor jo je poduhal, je zaspanec pobral širokih korakov stran za ono noč.

Cleveland! Zdehanje, iskanje šolnov in druge robe in že je prazen vlak. Eni v avtomobile, drugi na cestno železnico in tretji v "troke". Živahnost na glavnem trgu je potihnila in utonili smo v mestnem mraku, kakor da nas nikoli ni bilo tam ...

Nekaj časa tiho kakor po ohceti. Spomnili smo se Maxa. Da vidimo slike, če pa ni Max vrtel tistega samo radi zabave? Max zopet vrti v Delavskem domu na Waterloo rd. in takrat ne in se da ne radi zabave. Kajti posnel je krasne slike, ki so nepozaben spomin. Predsednik privleče neko stvar skrbno zavito. Razvija in razvija. Že sem mislil predlagati, naj dom razvije in bomo na prihodnji seji videli, kar ima pokazati. Se nisem v mislih skončal zadnje besede, ko čujem, da moram jaz v ospredje. Malo počakam in pred mano se zasveti krasna trofej.

Predsednik pojasni, da je to dar pittsburghskih Slovencev meni v priznanje. Vseh sto litrov krvi, vsaj tako sem se počutil, mi udari v glavo, da sem gotovo izgledal kakor kuhan rak in zopet vseh sto litrov telesne v vsej svoji teži v noge ali kam, da sem bil gotovo bel kot papir. Otroci so mi povedali pozneje, da sem si gotovo desetkrat popravljal roke pri arajci. Držim trofejo s tremi rokami in čitam.

Resnično! To vem, da nisem povedal, kar sem čutil, vem le toliko, da sem povedal, da ta trofej je naslovljena samo na mene, a je v častno priznanje vsem. Kakor mladim pevcem tako odboru, starišem, pripravljalnemu odboru za Pittsburgh, kakor pittsburghskim Slovincem in

prijateljem mladinskih zborov. Ne vem kje je bila kri takrat, vem le, da so bile solze ganotja in hvaležnosti blizu svojih vrat. Hvala, rojaki v Pittsburghu!

Rad bi jih veliko imenoval, v mislih imam vse, a ne morem si kaj, da ne bi imenoval požrtvovalnega delavca na narodnem polju, ki že sniva pokojno spanje, Barilarja in gostoljubne in neutrudljive družine Klun. Hvala v imenu mojem in v imenu mladih pevcev! — Razšli smo se vsi veseli obrazov s hvaležnostjo v srcu do pittsburghskih Slovencev, da so imeli toliko užitka o priliki koncerta, da so to izrazili na tako časten način. Razšli smo se in vsak je koval načrte za boljši uspeh skupnega koncerta, ki se je bližal naglo. Prva seja zastopnikov mladinskih pevskih zborov po tem koncertu. Veliko gradiva na dnevnem redu. Vse je šlo gladko. V bodoče: Koncert združenih mladinskih zborov!

Vršil se je 8. okt. Barberton-ski Slavčki niso sodelovali radi finančnih problemov in delavne moči so zaposlene. Vaje, priprava. Težkoče. Neki mladi pevec na počitnice, drugi si žele vsako uro v tednu razvedrila, koncert je pa kmalu po počitnicah. Kar sem govoril in pojasnjeval danes, sem moral zopet ponoviti drugi teden. Kajti, skoro dosledno, nekateri so bili na vaji ta teden, drugi pa drugi teden. A vse te težkoče smo z vztrajnostjo premagali tako, da je, kakor so se izražali posetniki, koncert dobro izpadel. Udeležba je bila slaba. Malo mogoče radi levega vremena in je ljudi vleklo ven, ali pa se je narod naveličal mladih pevcev? Naj bo tako ali tako. Vem le to, če bi vsi starši mladih pevcev prišli in pripeljali po dva prijatelja s sabo, pa bi morala biti dvorana polna. Mladi pevci so mi podarili krasno opremo za pisalno mizo. Hrgnil jo bom, kot drag spomin na vas. Hvala!

Naradžaj. — Narod brez naradžaja je zapisan pogubi. Narod brez naradžaja je par brez otrok. Z njima vred bo leglo mogoče slavno ime družine za vedno v grob — v veselje onim, ki so se bali, da bi ta par dobil naradžaj, da si lahko dele zapuščino. Kadar se pojavijo med narodom namesto buditeljev škodljivi naroda, ki zatirajo narodni naradžaj, namesto da se mu posveti vso pozornost, mora slediti skorajšnji polom. Polom, ki bo občuten vse naokoli.

(Dalje prihodnjí.)

Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO
Folk Songs and Music
Tamburitzja Orchestra
Station WWAB, Every Sunday 1 to 3
535 S. Clark St., Chicago — Mar. 1936

12 SHOPPING DAYS LEFT
"LITTLE MARY CAN USE A NEW PAIR OF SHOES"

BUY CHRISTMAS SEALS

Zavist
Tajnik Bezljaj je podedoval pošteno vsoto. Prav nepričakovano, od nekega sorodnika, ki ga še poznal ni.
Tako, zdaj je tajnik Bezljaj bogataš. Vsi tovariši vihajo nosove, in marsikateri med njimi mu pošteno zavida.

Tovariš Tikvič, ki je od zavže ves posinel, de hinavsko laju:
"Imeniten preobrat za vas, spod kolega. Kaj bodo pa vistneži rekli?"
"Glejte, in pravkar sem hvas po tem vprašati!" mu jo solil Bezljaj.

Električni Štedilnik
pomeni Vesel BožičTrikrat na dan—
za bodoča leta!Automatičen... hiter...
čist... varčen!

● Za najsrečnejši Božič dajte materi pri-ložnost kuhati s elektriko. Hitrost, čistoba in brezskrbnost ji bo prihranilo mnogo dela ... da ji več časa za druge stvari. Hrano skuha boljše. Jed bo bolj okusna—bolj užitna za celo družino—ker je hrana skuhana v lastnih naravnih sokih.

Električni štedilniki se prodajajo pri raz-prodajalcih električnih naprav, v prodajal-nah železnin, pohištva, veletrgovinah in Commonwealth Edison Company.

Kuhajte z Elektriko

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pritejeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naroč-nin. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 za tednik, so jim to pritejeto k naročnin. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vada lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado.	Za Člone in Chicago je
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 9.00
3 tednike in..... 9.00	3 tednike in..... 11.00
4 tednike in..... 11.00	4 tednike in..... 13.00
5 tednikov in..... 13.00	5 tednikov in..... 15.00
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodi moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine M.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2)..... Čl. družine M.....
3)..... Čl. družine M.....
4)..... Čl. družine M.....
5)..... Čl. družine M.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Nekoliko o kulturi

Piše L. Seme

Dogodki se vrše tako hitro drug za drugim, da slednji za-briše prvega. Kajti pride človeku, če bi mu nasul kdo zlata ali če bi ga udaril z batom po glavi, ne bi spravil iz sebe besede. Oni težki občutek popusti, spomin se osveži, volja se ojači in zopet se srce pogovarja z razumom.

Koncert v Pittsburghu, Pa.—Oni, mladim pevcem tako težko pričakovani dan, 11. junij, je napočil. Radostnih obrazov in čistih oči so se zbirali na vse

zgodaj jutraj na peronu želez-niaki postaje v mestu. Otroci so se brezskrbno gibali sem in tja, se razgledovali, odbor in starši so pa urejevali vse potrebno z železniškim osebjem, predno za-sedemo naročeni vlak.

Zelo veliko nas je. Kako čast-no ste se odzvali starši in prija-telji mladine! Čast vam! Tako mi je govorila duša. Že je čas. Vsi na vlak ... Prostora za vse dovolj. Izbral si je vsak svoj se-dež kakor mu je pač ugajalo. Se-deljo mladim pevcem razne do-brote za zajutrek, že radostno prepevajo ... Odrasli kramlja-jo, se šalijo in se divijo mladim

pevcem in mladostnemu razpo-loženju in že nam sprevednik naznani: "Čez toliko časa Pitts-burgh."

Oči vseh se obrnejo na okna in se čudijo prijaznim hribč-kom, ki postajajo vedno večji in močnejši. Vlak je med raz-nimi hribi in preko mostov zav-il na postajo. Tu smo. Stopa-mo proti izhodu. Nekdo kriči: "Halo!" Pogledamo. Max Tra-ven vrti kamero, ki je obrnjena proti nam. Dalje. Vozovi cestne železnice nas čakajo. Hajdi na nje in v dvorano. —Dvorana. Krasen spomenik padim za de-mokracijo. Prvič tujerodna be-